

STAATSSECRETARIS VAN VERKEER EN WATERSTAAT:

Waarborgen veiligheid belangrijker dan waterkwaliteit

De waterkwaliteit blijft achter bij de gestelde normen en doelen. De verontreiniging wordt vooral veroorzaakt door diffuse bronnen, waaraan de waterbeheerders alleen weinig of niets kunnen doen. Dat stelde kroonprins Willem-Alexander in zijn hoedanigheid als voorzitter van de Commissie Integraal Waterbeheer tijdens de presentatie van de jaarlijkse voortgangsrapportage 'Water in Beeld' op 14 mei in Maarssen. Ook de bestrijding van verdroging dreigt door geldgebrek vast te lopen. De prins kreeg steun van staatssecretaris Melanie Schultz van Verkeer en Waterstaat. Zij stelde echter dat het waarborgen van de veiligheid wat haar betreft prioriteit heeft.

Dat betekent niet dat de staatssecretaris waterkwaliteit onbelangrijk vindt, maar ze liet duidelijk doorschemeren dat veiligheid bovenaan staat. Die moet gerealiseerd worden door water meer ruimte te geven, maar ook, waar nodig met verhoging of versteviging van dijken.

Ook de watertoets is te gebruiken als in-

strument om de veiligheid te waarborgen. Door water te betrekken in de bouwplannen kan veel toekomstige overlast voorkomen worden. Dat de watertoets leeft, bleek tijdens het verloop van de middag met als thema 'Water en bouwen'. Veel waterbeheerders lijken de watertoets te beschouwen als goed instrument om water te integreren in nieuw-

bouw(wijken). Om de toets verplicht te kunnen stellen, wordt deze waarschijnlijk de komende zomer verankerd in de Wet op de Ruimtelijke Ordening (zie ook de vorige H₂O).

Na de uitreiking van 'Water in Beeld 2003' (zie kader) begon de themamiddag, gepresenteerd door dagvoorzitter Sander Simons. Als eerste spreker trad Jan Franssen, voorzitter van de IPO en Commissaris van de Koningin van Noord-Holland, aan. Hij ging onder meer in op de verantwoordelijkheid voor het grondwater. Wie is bijvoorbeeld verantwoordelijk voor ondergelopen kelders? De burgers wijzen vaak direct naar de gemeente, maar dat is volgens Franssen niet terecht. Een lekkend dak moet de burger immers ook zelf repareren. Hij stelde dat burgers eerst zelf moeten zorgen dat geen overlast optreedt, door kruipruimtes waterdicht te maken en voor ontwatering te zorgen. Andere zaken zijn dan voor de gemeente, die immers een lokale ontwateringstaak heeft. Wat hem betreft blijven de provincies (financieel) buiten schot.

Adviseur van de Projectgroep Grondwater in de Stedelijke Omgeving, de heer De Putter, dacht daar iets genuanceerder over.

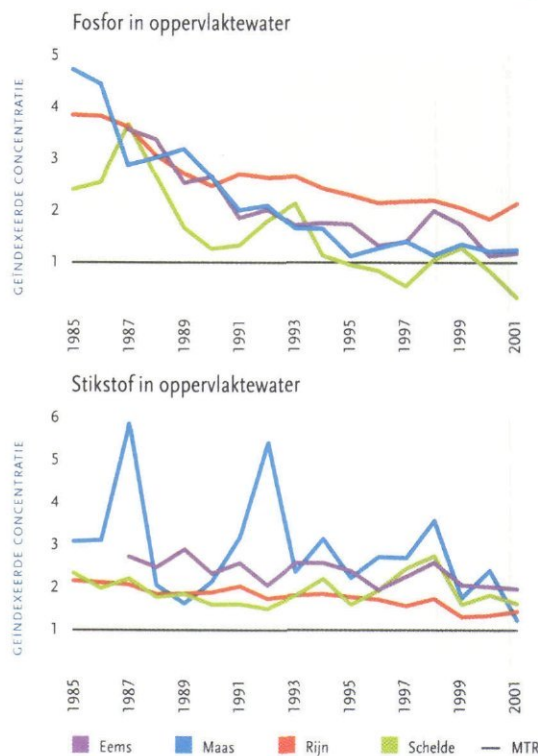
Water in Beeld 2003

De Commissie Integraal Waterbeheer bevestigt nu ook wat afgelopen najaar naar buiten kwam: van de primaire waterkeringen voldoet slechts de helft aan de nieuwe veiligheidsnormen (verhogen van de maatgevende afvoer van de Rijn naar 16.000 kubieke meter per seconde), 15 procent voldoet niet en de overige 35 procent moet nog onderzocht worden. De golfbelasting van de kust blijkt zwaarder dan tot dusver werd gedacht. Het betekent dat op enkele locaties langs de Noordzeekust de veiligheid opnieuw ter discussie staat. Op twee plaatsen (Ter Heijde en Callantsoog) worden dit jaar al maatregelen getroffen.

Het verhogen van de maatgevende afvoer van de Rijn zorgt ervoor dat veel van de recent verbeterde waterkeringen niet meer aan de norm zullen voldoen. Dat zal pas weer het geval zijn na uitvoering van de maatregelen in het kader van 'Ruimte voor de rivier'.

De ecologische kwaliteit van de stroomgebieden blijkt matig te zijn. De chemische waterkwaliteit voldoet op veel plaatsen niet aan de norm. Voor stikstof, fosfaat, koper, nikkel, PAK's en PCB's zal in 2015 het MTR-niveau veelal niet worden gehaald. Het achterstallig onderhoud aan baggerwerk neemt nog toe.

Voor de implementatie van de Kaderrichtlijn Water moeten voor december van dit jaar de benodigde wetswijzigingen zijn voltooid. De werkzaamheden liggen op schema. In de loop van dit jaar worden de twee grote projecten 'Kaderrichtlijn Water' en 'Waterbeleid 21e eeuw' samengevoegd. De supervisie komt dan te liggen bij een nationale Regiegroep Water.

Bron: CIW enquête 2002 en Rijkswaterstaat 2002

De concentraties fosfaat en stikstof in het oppervlaktewater dalen, maar halen het MTR-niveau (met uitzondering van de Schelde voor wat fosfaat betreft) niet.

Hij stelde, dat bij 'nieuwe' grondwateroverlast een goede analyse moet worden uitgevoerd naar de oorzaak. Daaruit blijkt vaak dat niet één partij is aan te wijzen als verantwoordelijke, en dat de kosten dus moeten worden gedeeld. Stedelijke waterhuishouding is meer dan alleen ont- en afwatering. De Putter introduceerde een nieuwe trits voor stedelijke grondwateroverlast: voorkomen (locatiekeuze, bouwrijp maken, bouw), daarna weren (bouwkundige maatregelen) en als laatste afvoeren. Hij stelde dat, wat hem betreft, de problematiek rond stedelijk grondwater niet in nieuwe wetgeving moet worden vastgelegd, maar dat bestaande wetten moeten worden gebruikt en eventueel aangepast.

Uit een reactie uit de zaal bleek dat de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en de Unie van Waterschappen de week daarvoor in een gesprek overeen waren gekomen dat bij wateroverlast een gezamenlijke probleemanalyse moet worden uitgevoerd. De veroorzaker van de grondwateroverlast moet de uiteindelijke kosten betalen. Dat kan de gemeente zijn of het waterschap. Ook een waterleidingbedrijf dat stopt met het onttrekken van grondwater kan verantwoordelijk zijn. In dat geval lost het waterschap de problemen op en krijgt het drinkwaterbedrijf de rekening. Wat de status was van deze afspraak werd niet duidelijk, maar de burger blijft met deze regeling buiten schot.

De dag werd afgesloten met de conclusie dat bouwen op water noodzakelijk is om voldoende woningbouw te kunnen realiseren en tegelijk meer ruimte voor water te creëren. Zowel de technische middelen als de noodzakelijke wettelijke instrumenten (watertoets) zijn aanwezig. Het is nu nog een kwestie van het vinden van financiële middelen en dan kan het daadwerkelijke bouwen beginnen. ■

Awzi Middelharnis

Per abuis is in het vorige nummer van *H₂O* een verkeerde foto geplaatst bij het bericht over de heropening van de zuiveringsinstallatie van ZHEW in Middelharnis. De foto die hierbij stond, was van de zuiveringsinstallatie van ZHEW in Dordrecht. Deze kwam aan bod in een artikel in hetzelfde nummer, maar dan in Platform (een artikel over het energieverbruik van awzi's). Voor de goede orde, de foto op de voorpagina betreft wel de awzi Middelharnis. ■

"MILJARDEN TE VERDIENEN, MAAR ZE LIGGEN NIET VOOR HET OPRAPEN"

Tevredenheid over rijksvisie op waterketen

De rijksvisie op de waterketen, die in april door het kabinet is vastgesteld, is door de belanghebbende partijen over het algemeen met tevredenheid ontvangen. Door nauwere samenwerking is veel geld te besparen. Toch blijven de (toekomstige) waterpartners met een licht wantrouwen naar elkaar kijken, bang dat "hun speeltjes worden afgepakt". Of nauwere samenwerking werkelijk besparingen van 10 tot 30 procent oplevert, zoals een Kiwa/RIONED-rapport uit 1998 stelt, valt te betwijfelen, maar winst is zeker te halen. Dat bleek op het Elsevier-congres 'Duurzaam beheer van de waterketen' op 22 mei in Driebergen.

Als de verschillende partijen in de waterketen (drinkwaterbedrijven, waterschappen en gemeenten) hun activiteiten beter op elkaar afstemmen, zou veel geld bespaard kunnen worden. Bovendien is verbetering nodig, omdat de waterketen (nog) niet optimaal functioneert. Om alle verschillende initiatieven te bundelen en te stimuleren heeft de rijksoverheid een visie opgesteld op landelijk niveau, die lokaal/regionaal verder ingevuld kan worden. Uitgangspunt in deze visie is de borging van publieke belangen. De verschillende partijen hebben tijdens het opstellen van de visie mee kunnen praten.

Dat bleek ook tijdens het congres. De heren Beurskens (Waterschap De Maaskant), Van der Meide (VNG), Meijerink (Provincie Overijssel en IPO) en Vliegen (projectmanager Waterketen Limburg) hadden weinig kritiek op de rijksvisie. Volgens hen is het een bescheiden, realistische visie, die zorg draagt voor een goede borging van publieke belangen. De verantwoordelijkheden worden gelegd waar ze horen, met de rijksoverheid als eindverantwoordelijke. Europese ontwikkelingen kunnen nog wel beter worden uitgewerkt, en de financieringsstructuur verdient meer aandacht.

Diverse sprekers presenteerden voorbeelden van geslaagde samenwerkingsprojecten, al dan niet binnen de waterketen. Eilard Jacobs ging in op de Amsterdamse situatie, waar DWR eigenlijk al een waterketenbedrijf is. Kees Poortema van de VEWIN belichtte de situatie vanuit het perspectief van de drinkwaterbedrijven. Evert van der Meide van de VNG gaf aan dat gemeenten niet alleen vanuit waterhuishoudkundig oogpunt beslissingen nemen, maar ook rekening moeten houden met andere belangen. Zijn lezing lokte enige discussie uit. Eén deelnemer vergeleek

het zoeken naar samenwerking in de waterketen met kinderen die met elkaar spelen, maar wel weer hun speeltjes mee naar binnen namen (bevoegdheden en verantwoordelijkheden). Hoewel deze vergelijking enige hilariteit opriep, waren veel aanwezigen het wel eens met de constatering dat de drie potentiële partners af en toe te angstig zijn om hun bevoegdheden kwijt te raken. Een pasklare oplossing hiervoor werd niet gevonden.

Raymond Vliegen, projectmanager van de Waterketen Limburg, hield een optimistisch verhaal. De waterketen, een samenwerkingsverband van 47 Limburgse gemeenten, drie waterschappen, de Provincie Limburg en Waterleidingbedrijf Limburg, heeft op dit moment een organisatievorm bedacht die nog door de deelnemende partijen goedgekeurd moet worden. Vliegen wilde hierover dan ook geen informatie geven, behalve dat het om een structuur op provinciaal niveau gaat. Als de partners deze vorm goedkeuren, kan de waterketen definitief van start gaan. Vliegen achtte een besparing van enkele miljarden euro's (landelijk gezien) haalbaar, hoewel niet makkelijk. Hij stelde wel dat samenwerking in de waterketen eerder meer kwaliteit voor hetzelfde geld, dan dezelfde kwaliteit voor minder geld betekent.

Als laatste spreker gaf Koos Beurskens voorbeelden van lokale samenwerkingsinitiatieven in Noord-Brabant. De provincie gelooft eerder in initiatieven van lokale partijen dan in centraal gestuurde projecten. Beurskens stelde dan ook dat samenwerking niet het doel op zich moet zijn, maar duurzaam beheer wel. Ook constateerde hij dat veel plannen bestaan, maar de realisatie vaak uitblijft. Tenslotte stelde hij dat in het raakvlak gemeente-waterschap de meeste ruimte voor verbetering zit. ■